

SEMAFOR

: pro tábory

www.skaut.cz/semafor

zázemí

WEB

www.skaut.cz/tabory
www.skaut.cz/bezpeci
h.skauting.cz

Tip: podívejte se na další inspirace
na www.skaut.cz/semafor

FACEBOOK

www.facebook.com/groups/skautreality
www.facebook.com/groups/skautska.taboriste.pronajem
www.facebook.com/groups/skauthospodareni

E-MAIL

hospodareni@skaut.cz
fundraising@skaut.cz
bezpeci@skaut.cz

Pokud si nejste jisti, napište na kancelar@skaut.cz

Uložte si do telefonu číslo na skautskou krizovou linku:
737 205 520

info

Tady najdete navržené otázky k diskuzi
v oblasti Zázemí na táboře. Možná při
debatě přidáte další vlastní otázky.

1. Kvalitní tábor se koná na **vhodném místě**, je vybaven potřebnými stavbami, materiálem a **vybavením pro činnost**, vypadá hezky. Na konci tábora je tábořiště a jeho vybavení řádně uklizeno.

- ☐ Jaké místo k táboření považujete za vhodné? Splnilo tábořiště všechna vaše kritéria, pokud ne, co byste chtěli jinak? Měli jste snadný přístup k vodě, zásobování a jiným nezbytným věcem pro chod tábora? Jak vhodné bylo vaše tábořiště pro program, který jste chtěli na táboře realizovat?
- ☐ Jaké stavby jste na táboře měli? Plnily dostatečně své funkce a měly dostatečnou kapacitu? Pokud ne, proč? Jak stavby vypadaly? Kdo a jakým způsobem se o stavby a jejich okolí staral? Jak se do tvorby táborových staveb zapojili holky a kluci?
- ☐ Jaká opatření jste u jednotlivých staveb udělali proti nepříznivému počasí? Měli jste uzpůsobené prostory pro fungování tábora v dešti (např. větší prostor pro společné programy, zásoba suchého dříví, prostor pro sušení věcí, možnost umývat nádobí i za deště, ...)?
- ☐ Jaké jste měli táborové vybavení? Byl ho dostatek a v dobrém stavu? Měli jste pomůcky na jeho údržbu a opravu? Zapojili se do správy a údržby vybavení i kluci a holky?

2. Na kvalitním táboře mají účastníci zajištěno **zdravé stravování a hygienu** dle předpisů. Tábor má ekologicky **šetrný provoz**.

- ☐ Kdy a jak jste přemýšleli nad vyvážeností jídelníčku? Jak jste pracovali s různými dietními potřebami účastníků? Podařilo se jídelníček na táboře dodržovat (vařit naplánovaná jídla, pravidelnost stravování a pitného režimu)? Pokud ne, co můžete udělat pro zlepšení? Zapojili se do tvorby jídelníčku holky a kluci? Jak se kluci a holky podíleli na vaření?
- ☐ Kdo všechno se v kuchyni pohyboval? Jaká jste pro to měli pravidla? Udržovali jste v táborové kuchyni pořádek a dodržovali základní hygienické požadavky? K čemu jste využívali na táboře pitnou (rozbořem doloženou) vodu? Pokud jste využívali i jiný zdroj vody mimo tábor (např. na výletě), byli jste si jisti jeho spolehlivosti?
- ☐ Splňovaly záchody a místa osobní hygieny hygienické standardy? Jaká jste měli pravidla a zvyky pro osobní hygienu jednotlivých členů tábora?

diskuze

Závěry z diskuze si poznamenejte na záznamový arch se Semaforem – co dělat již nechceme, v čem chceme pokračovat a co chceme vyzkoušet nově.

- ☐ Zajišťoval režim dne dostatek času na odpočinek i spánek? Byl tento režim účastníkům znám? Dodržovali jste ho?
 - ☐ Jak jste přemýšleli o chodu tábora s ohledem na šetrnost k životnímu prostředí? Uvažovali jste, jak předcházet vzniku odpadu, a měli jste pro likvidaci vzniklého uzpůsobené podmínky (třídění, bioodpad, ...)? Promítala se do chodu tábora šetrná opatření vůči vodě, půdě, ovzduší? Jaká? Znali a chápali všichni důvody těchto opatření?
-

3. Kvalitní tábor splňuje všechny požadavky na **bezpečnost prostředí** a programu, je připraven na řešení krizových situací způsobených vážným zraněním, velice nepříznivým počasím apod.

- ☐ Byli vaši kluci a holky seznámeni se zásadami bezpečnosti (pro práci se dřevem, manipulaci s ohněm, při vodních aktivitách, pohybu na silnici a ve veřejné dopravě) – např. už během oddílové činnosti před táborem? Byly dodržovány všemi, včetně vedení? Měli jste vytvořen táborový řád / pravidla? Zapojili se do jeho tvorby kluci a holky?
- ☐ Museli jste na táboře řešit situaci spojenou s konzumací alkoholu, cigaret, či nelegálních drog? Řešili jste na táboře případy šikany? Jaká jste měli opatření, aby tomu tak nebylo? Pokud se tak stalo, z jakých to bylo důvodů? Jakým způsobem jste o těchto tématech mluvili s kluky a holkami?
- ☐ Přemýšleli jste u plánovaných aktivit předem o tom, jak předejít možným úrazům a rizikům? Kdo o nich přemýšlel a jak jste s tím v týmu dále pracovali? Měli jste systém rozdělování rolí pro zvládání těchto rizik?
- ☐ Řešili jste před táborem oblast rizik a případné odpovídající pojištění (úrazové, pojištění odpovědnosti, pojištění majetku)? Přemýšleli jste zejména u náročnějších programů, jaké dopady na psychiku kluků a holek mohou mít? Zajímali jste se o to, jak se během tábora cítí? Sledovali jste, zda jim něco zásadního nechybí (odpočinek, jídlo, pohyb, ...)?

Co můžeme udělat pro to,
aby to bylo příště lepší?

KRIZOVÝ PLÁN

Projděte si před táborem aspoň v hlavě různé situace, které mohou být nebezpečné, a promyslete možná řešení. V rámci brainstormingu zvažte celou šíři krizi: od těch spojených s nepřízní počasí po nečekané zvraty v týmu. Při tvorbě krizového plánu si položte např. tyto otázky:

- Víme, jestli k místu tábořiště mohou přijet auta a IZS? A jak popíšeme polohu tábořiště nebo nejbližší místo dostupné pro auta?
- Známe klimatické podmínky (průměrné srážky, záplavová oblast, ...)?
- Víme, kde je nejbližší nemocnice a mám na ně kontakt? Máme kontakt na obec?
- Máme stanoveny zásady bezpečnosti v táborovém řádu?
- Kdo bude mít jakou roli v případě krize?

Součástí plánu by mělo být i vyhodnocení míry jednotlivých rizik a jejich případného dopadu.

Inspirujte se, jak krizový management řešili např. na Obroku: bit.ly/obrokkrize

A jeďte na tábor s uloženým číslem skautské krizové linky v telefonu: 737 205 520. Více na www.skaut.cz/krize

PSYCHICKÁ BEZPEČNOST

Seznamte se v týmu vedoucích s Kodexem jednání dospělých a proberte, co si pod jednotlivými body představíte v kontextu vašeho tábora. A seznámte s ním i případné další dospělé, kteří s vámi budou na táboře delší dobu. Ke přečtení a stažení zde: bit.ly/kodexdospelych

Myslet bychom měli jak na fyzické i psychické bezpečí holek a kluků nebo svěřených mladých lidí. Na co v oddílovém fungování myslet?

- Vytvořte důvěryhodnou atmosféru, jejíž součástí je vzájemný respekt jednotlivých kluků a holek.
- Vytvořte si společné pravidla chování, která by měla mimo jiné obsahovat, za kým jít, když mě něco trápí.
- Pamatujte na pravidlo dobrovolnosti programů, které je klukům a holčkám třeba připomínat.
- Naučte holky a kluky, že jim nikdo nemá právo ubližovat a že tajemství v oblasti ubližování nemá místo, tj. když jim někdo ubližuje, či to vidí u někoho jiného, je správné to říct.

Příklad znění pravidel psychické bezpečnosti i další doporučení najdete v článku: bit.ly/psychickabezpecnost a v **tematickém čísle Skautingu** z února 2020.

ÚČAST KLUKŮ A HOLEK NA VYTVÁŘENÍ ZÁZEMÍ

Na práci na táboře by neměli mít monopol jen účastníci ve skautském věku a starší. Věčata a světlušky sice nejsou ještě dostatečně silní nebo zruční, zato mají velkou chuť objevovat nové a neznámé. Pokud kluky a holky zapojíme do jednotlivých prací, už za mlada se dozvědí, co všechno je potřeba na táboře zajistit. Zapojení vede k poznatkům, kolik práce za hladkým průběhem stojí, a tak si budou potravín, dřeva nebo vody více vážit.

Naším cílem není, abychom se o sebe s dětmi zvládli na sto procent postarat sami. Je ale důležité se o to snažit a neupřednostňovat hry a zábavu před tábořením a prací.

Pár tipů, jak na to:

- Práce by měla být náročná adekvátně k věku kluků a holek. Důležité je také, aby poznali, jak uspokojivá práce může být a jaká je při ní někdy zábava.
- Jednotlivé tábornické činnosti vám mohou trvat déle, než jste běžně zvyklí. Počítejte s tím.
- Při spolupráci s kluky a holčkami buďte trpěliví a chápaví. Důležité je, abyste se s nimi podíleli na práci a v činnosti jim důvěřovali.

Konkrétní zkušenost se dočtete zde: bit.ly/participacetabor

ŠETRNÝ PROVOZ

Ježdíme na tábory do přírody a za přírodou, a tak by měl být tábor právě k ní co nejvíce ohleduplný. A to nejen k té na tábořišti, ale i té vzdálenější po celém světě. Na co se zaměřit, aby byl váš tábor „zelenější“?

- U dopravy si položte otázky: Lze se dopravit hromadnou nebo společnou dopravou? Je nutné zajíždět do obchodu pokaždé, když si vzpomeneme? Nemůže služba využít kola, dvoukolák či chůze k přinesení základních potravin? Větší i menší nákupy lze často domluvit s někým, kdo na tábor stejně jede – skautští rodiče či roveři. Nebo lze nákupy spojit s družinovými výletem.

- U nákupů zvažte, co vše je třeba skutečně nakupovat: Zeptejte se např. rodiče, zda nemají přebytečné domácí marmelády. A co si na táboře vytvořit bylinkovou zahrádku? A také se zamyslete, jak můžete redukovat odpad: Co si ušít látkové pytlíčky nebo nakupovat např. jogurty ve větších baleních? Koukněte, kde by se dalo nejlépe pořídit nákup bez odpadu:

<https://mapa.reduca.cz/>. A není na čase se zorientovat, co znamenají ekologické certifikáty na potravinách (<https://www.veronica.cz/ekoznaceni-vyrobu>)?

Další tipy na zelenější tábor čtete zde: bit.ly/zelenesitabor

SEMAFOR

: pro tábory

www.skaut.cz/semafor

lidé

WEB

www.skaut.cz/personalistika
www.skaut.cz/vzdelavani

Tip: podívejte se na další inspirace
na www.skaut.cz/semafor

FACEBOOK

www.facebook.com/skautska.personalistika

E-MAIL

personalistika@skaut.cz
vzdelavani@skaut.cz
mentoring@skaut.cz
koucink@skaut.cz

poradna@skaut.cz (oblast dětí se specifickými potřebami)
kancelar@skaut.cz (s dotazy na vyznamenání)

info

Tady najdete navržené otázky k diskusi
v oblasti Lidé na táboře. Možná při debatě
přidáte další vlastní otázky.

1. Kvalitní tábor vede **schopný** vůdce s dostatečně **početným a rozmanitým** týmem dalších vedoucích.

- ☐ Jaké schopnosti a dovednosti podle vás má mít vedoucí tábora? Disponoval s nimi letošní vedoucí tábora? Pokud ne, co byste mohli udělat pro to, aby chybějících schopností a dovedností nabyl? Mohl vedoucího v některé z jeho „slabin“ podpořit, doplnit nebo zastoupit někdo z týmu vedení tábora?
- ☐ Po jakou dobu byl vedoucí tábora přítomen na táboře? Pokud na táboře nebyl po celou dobu, z jakých to bylo důvodů? Kdo ho v tu chvíli na táboře zastupoval?
- ☐ Byl vedoucím tábora vedoucí oddílu? Pokud ne, proč? Jaké situace z toho vyplývaly a jak jste je řešili? (např. pro návaznost na celoroční činnost, pro práci oddílové rady v průběhu tábora apod.)
- ☐ Jaký byl poměr vedoucích a mladších členů na táboře? Bylo to ideální a každý vedoucí měl svou práci, ale zároveň jste všichni měli dost prostoru pro odpočinek?
- ☐ Chyběly vám ve vašem týmu vedoucích některé dovednosti a schopnosti, které jsou třeba pro zajištění chodu tábora? Které to byly?

2. Kvalitní tábor má **kvalifikované** vedení, zdravotníka a hospodáře, potencionálně rizikové aktivity provádí **kvalifikované osoby**.

- ☐ Měli na táboře potřebnou kvalifikaci vedoucí tábora, jeho zástupce, hospodář a zdravotník? S jakou mírou samostatnosti byli schopni své pozice zastávat?
- ☐ Byl zdravotník tábora k dispozici po celou dobu konání akce? Pokud ne, z jakého důvodu? Podařilo se sehnat náhradu?
- ☐ Pokud jste do programu tábora zařadili nějaké rizikové aktivity (lanové aktivity, vodní aktivity, ...), kdo je organizoval? Měl k tomu potřebnou kvalifikaci, zkušenosti? Měl k sobě dostatek lidí na výpomoc? Byla dodržena bezpečnostní pravidla? Byli s nimi seznámeni ostatní vedoucí účastníci se programu?
- ☐ Byl tábor z hlediska hospodaření ukončen na nule či jako ziskový? Pokud skončil ve ztrátě, z jakého to bylo důvodu?

diskuze

Závěry z diskuze si poznamenejte na záznamový arch se Semaforem – co dělat již nechceme, v čem chceme pokračovat a co chceme vyzkoušet nově.

3. Tábor má **dostatek mladších účastníků**, pro které je **vyvrcholením celoroční činnosti**.

- ☐ Jaká část mladších členů oddílu (z těch, kteří na základě vašich případných kritérií mohou jet) jela na tábor? Z jakých důvodů se tábora nezúčastnili? Jaká jste měli pravidla pro možnost účasti na táboře? Jakým způsobem jste motivovali kluky a holky k účasti na táboře? Těšili se na tábor a z čeho jste tak usoudili?
- ☐ Účastnili se tábora jen členové oddílu nebo i nečlenové? Jaký byl jejich početní poměr? Jakým způsobem jste během tábora zapojili nečleny mezi kluky a holky z oddílu?
- ☐ Byl tábor skutečným vyvrcholením celoroční oddílové činnosti? Podle čeho tak soudíte? Jak jste pracovali s prvky skautské výchovné metody v návaznosti na celoroční činnost?

4. Kvalitní tábor probíhá v **dobré atmosféře**, mezi mladšími členy a členkami i vedoucími panují **dobré vztahy**, vedení **dobře spolupracuje**. Vedení jde **dobrým příkladem a je motivované pro táborovou činnost**.

- ☐ Jak byste obecně popsali atmosféru na táboře? Jak vypadaly vztahy konkrétně na třech úrovních – mezi vedoucími, mezi kluky a holkami a mezi vedoucími a kluky a holkami? Jak často jste řešili konflikty? Dařilo se to, aniž by to narušovalo vztahy mezi vedoucími a mladšími účastníky?
- ☐ Jakým způsobem probíhala spolupráce mezi vedoucími? Měli jste jasně rozdělené role? Dokázali jste spolupracovat efektivně a nedocházelo ke zbytečným zmatkům při zajišťování chodu tábora? Jakým způsobem jste podporovali duševní hygienu vedoucích?
- ☐ Dařilo se vám do chodu tábora zapojit i případné návštěvy? Jak to probíhalo?
- ☐ Šli všichni vedoucí na táboře mladším účastníkům příkladem? Pokud ne, jaké konkrétní „prohřešky“ stojí za pozornost, proč k nim docházelo a jak byste se jich mohli přistě vyvarovat?
- ☐ Měli všichni vedoucí dostatečnou vnitřní motivaci pro přípravu a účast na táboře? Jakým způsobem to vedoucí či zástupce tábora zjistili? Měli jednotliví vedoucí na táboře dostatečný prostor pro seberealizaci? Pokud nikoliv, tak z jakého důvodu? Měli všichni vedoucí pocit, že je jejich práce oceňována?

**Co můžeme udělat pro to,
aby to bylo příště lepší?**

NÁSTUPNICTVÍ

Předat vedení oddílu na táboře?

Předání vedení oddílu je vždy velká událost. Alespoň rok před plánovaným předáním vyberte možné nástupce a podporujte je v růstu. Později si ověřte jejich zájem a domluvte plán předání s vedením střediska. Připravte samotné předání, včetně ceremoniálu a dohody o podpoře nového vedení v začátcích.

Vhodná příležitost pro obřadné předání oddílu se nabízí na táboře. Pár tipů, jak na samotné předání, nejen na táboře:

- pozvete bývalé členy oddílu,
- zapojte členy a členky do rituálu – např. ve formě kreslení jejich místa ve společném domečku, kde předávající vedoucí bude mít už místo u dveří,
- součástí předání udělejte historickou cestu vašeho oddílu s vyústěním v současnosti – předání,
- pokud nelze mít oheň, zkuste svíčky či lucerny,
- využijte k tomu vlahku či pokřik/hymnu,
- předejte novému vedoucímu slavnostní sekeru, vůdcovskou nášivku či oddílovou kroniku,
- dejte novému vedoucímu (vedoucí dvojici) možnost zůstat u ohně/na místě rituálu.

Ve výsledku není nejdůležitější to, jak rituál bude vypadat, jako spíš o celkovou atmosféru a poselství.

Více ke všem těm základním bodům nástupnictví se dočtete v článku: bit.ly/predanioddilu

PÉČE O SEBE SAMÉ...

... v roli vedoucích

Tábor je vyvrcholením naší celoroční činnosti a chceme do něj dát maximum. Jak přitom ještě stihnout myslet na sebe? Jak si tábor užít bez litrů kávy a sirek v očích?

Zkuste pár tipů:

- rozdělte si práci mezi sebou rovnoměrně a tak, aby jeden neměl program celý den,
- při přípravě tábora vytipujte části tábora nejnáročnější pro jednotlivé vedoucí, naplánujte „den volna“ pro každého z vás krátce poté – střídavě si na den odpočiňte,
- mějte v rukávu pár programů nezávislých na konkrétním vedoucím pro případ jeho únavy (modelování z hlíny, kreslení mandal, ...),
- na začátku tábora si každý nakreslete, co vás rozveselí, co vás naštve, co máte rádi... a pak si to navzájem sdílejte a snažte se díky tomu v průběhu tábora cíleně podporovat,
- domluvte si dvojice, ve kterých se navzájem budete „hlídat“, aby to ten druhý nepřepísknul se svými silami,
- vytvořte s kluky a holkami „táborový řád“ a la „co uděláme proto, aby se nám tu líbilo...“ – nejspíš budou chtít mít i nějaký „čas pro sebe“ – tedy i pro vás.

Více o tom, jak myslet na sebe i ostatní najdete v článku: bit.ly/relaxovani, bit.ly/psychohygienaskaut a v čísle *Jak si rozdělit práci v týmu?* z února 2019.

JAK SPOLU MLUVIT

Při přípravě tábora, jeho průběhu i hodnocení se bez komunikace neobejdeme. Ne vždy se nám daří komunikovat, jak bychom si přáli ... aby se pak někdo nenaštval, aby nám všichni rozuměli stejně, aby nevznikaly domněnky, prostor pro hádky, ...

Vyzkoušejte čtyři kroky k nenásilné komunikaci:

1. Popíšu jen své pozorování, bez soudů a hodnocení, např.: „Domluvil jsem se, že mi v pátek pošleš program na tábor. Dnes je neděle a stále mi nic nepřišlo.“
2. Vyjádřím, co cítím, když tuto situaci pozoruji, např.: „Jsem nervózní, když nemám program k dispozici dostatečně včas.“
3. Řeknu, které moje potřeby se pojí s pocity, jež jsem pojmenoval, např.: „Potřebuji poslat program ostatním rádcům, aby k němu mohli sepsat připomínky a měli čas se s ním seznámit. Jsem nervózní z toho, že to nebudeme stíhat a nezvládneme zajistit všechen materiál.“
4. Sdělím, co chci od druhého člověka (má prosba), co by mě potěšilo, např.: „Mohl bys mi ho prosím poslat ještě dnes? Co můžu udělat pro to, abychom to měli dnes hotové?“

Další příklady a informace k nenásilné komunikaci zde v článku: casopis.skauting.cz/jak-spolu-mluvit-1765, casopis.skauting.cz/komunikovat-nenasilne-7554

MOTIVACE LIDÍ V TÝMU

Mít motivované dobrovolníky v týmu kolem sebe je ideální stav pro přípravu a realizaci nejen tábora. Často se ale stává, že motivace lidí postupně slábne. Jak přispět k tomu, aby ji naši spolupracovníci neztráceli?

Zkusme klást důraz na vnitřní motivy. Směrujme k tomu, aby si každý sám činnost, která ho bude bavit a rozvíjet, naopak spíše nemá smysl ostatní do něčeho nutit. A k tomu je potřeba mít motivující prostředí, ve kterém podle Daniela Pinka mají být přítomny následující principy:

1. autonomie – dejte svým spolupracovníkům maximální míru svobody (přiměřenou jejich kompetencím) v tom, JAK dosáhnou cíle,
2. mistrovství – poskytněte spolupracovníkům příležitosti zlepšovat se a růst (všimněte si, co je zrovna baví, čemu se chtějí věnovat, v čem se posunout),
3. smysl – chtějte po ostatních jen to, co je skutečně smysluplné (pokud v něčem smysl nevidí, je prostor se o tom pobavit).

Vypadá to jako samozřejmost, ale není. Mluvte s lidmi kolem sebe a zjistíte, zda v rámci oddílu vidí všechny tyto principy zastoupeny či nikoli.

Více se k tomuto pohledu od Davida Pinka dočtete v článku: casopis.skauting.cz/jak-motivovat-cleny-tymu-1761 či přímo v jeho knize *Pohon*.

SEMAFOR

: pro tábory

www.skaut.cz/semafor

řízení a plánování

WEB

krizovatka.skaut.cz
www.skaut.cz/program

Tip: podívejte se na další inspirace
na www.skaut.cz/semafor

FACEBOOK

www.facebook.com/skautska.personalistika

E-MAIL

personalistika@skaut.cz (v oblasti vedení táborových porad)

info

Tady najdete navržené otázky k diskuzi
v oblasti Řízení a plánování na táboře.
Možná při debatě přidáte další vlastní otázky.

1. Kvalitní tábor má stanovené výchovné cíle a používá zpětnou vazbu.

- ☐ Měli jste pro tábor stanovené výchovné cíle? Stavěli jste dle nich program tábora? Jak se vám cíle podařilo naplnit? Pokud jste cíle stanovené neměli, z jakého důvodu?
- ☐ Jak dlouhý jste měli tábor a jaké jste při rozhodování zvažovali aspekty (peníze, čas rodin, váš čas, čas příprav, podmínky tábořiště, ...)? Jakou délku tábora považujete za optimální a proč? Daří se vám tento ideál naplnit? Jakou formu tábora jste měli (střediskový, oddílový, smíšený, ...) a z jakého důvodu?
- ☐ Využívali jste jako nástroj ke zlepšení tábora zpětnou vazbu? Pokud ne, proč? Pokud ano, jaké formy zpětné vazby jste využili? Od koho jste zpětnou vazbu získávali? Jakým způsobem jste reagovali na zjištění ze zpětné vazby? Získávali jste zpětnou vazbu průběžně?

2. Vedení kvalitního tábora plánuje a připravuje v dostatečném předstihu program, rozpočet, zázemí a potřebné organizační náležitosti k naplnění cílů tábora. Vedení se dělí o práci a plní své úkoly včas.

- ☐ Kolik týdnů / měsíců před táborem jste zajišťovali tábořiště a vymýšleli program? Měli jste jednotlivé aktivity a vše potřebné k jejich realizaci zajištěné předem, nebo jste to řešili až v průběhu tábora a proč?
- ☐ Kdo a jak rozděloval úkoly související s táborem? Dařilo se vedoucím plnit úkoly včas a v dostatečné kvalitě? Pokud ne, co byste mohli udělat lépe, aby se to dařilo?
- ☐ Kdy a kdo začal připravovat předběžný rozpočet tábora? Na jakých místech jste nahlásili váš tábor a s jakým časovým předstihem? Bylo to dostatečné, abyste dostali odpovědi včas? V případě, že jste byli zotavovací akcí, byla nahlášena na krajské hygienické stanici?

diskuze

Závěry z diskuze si poznamenejte na záznamový arch se Semaforem – co dělat již nechceme, v čem chceme pokračovat a co chceme vyzkoušet nově.

3. Kvalitní tábor má **hospodáře**, dobře připravený rozpočet, zajištěné financování, pravdivě a přehledně vedené účetnictví i táborovou pokladnu; hospodárně nakládá se svěřeným inventářem.

- ☐ Kdo a jak sestavoval rozpočet tábora? Byla rezerva ve schváleném rozpočtu dostatečná? Pokud ne, ve kterých položkách rozpočtu jste se odchýlili a proč? Jak jste stanovovali cenu tábora (pro účastníka, pro vedení, pro návštěvy)?
- ☐ Dařilo se hospodáři na táboře průběžně sledovat čerpání rozpočtu a vést pokladní knihu tábora? Pokud ne, proč? Bylo vyúčtování tábora zpracováno včas a bez chyb, splňovaly prvotní doklady všechny náležitosti?
- ☐ Měli jste přehled o táborovém inventáři? Jakým způsobem jste zamezovali ztrátám a nehospodárnému využívání – vedli jste nějakou evidenci (např. půjčovací deník)?

4. Kvalitní tábor má **kvalifikovaného zdravotníka**, dostatečné zdravotnické vybavení a úplnou zdravotní dokumentaci.

- ☐ Věděli všichni účastníci, kdo je zdravotník? Byl ubytován na dostupném a všem známém místě poblíž ošetřovny a izolace? Máte pro případ odjezdu zdravotníka zástupce?
- ☐ Jak vypadala vaše lékárna? Obsahovala vše potřebné a byla dobře uložena a zabezpečená? Nosili s sebou kluci a holky kompletně vybavené lékárníčky na aktivity mimo tábor?
- ☐ Jaké zdravotnické dokumenty od všech účastníků měl zdravotník u sebe? Chyběly vám nějaké – jaké? Byla zajištěna ochrana citlivých informací, tak aby k nim měly přístup jen vybrané osoby? Měli jste dopředu zjištěné a dohodnuté místo pro zdravotní ošetření v okolí tábora?
- ☐ Věděl si zdravotník rady se vším, co se na táboře přihodilo? Zvládl včas v případě potřeby navázat spolupráci s dalšími vedoucími se zdravotnickým kurzem, případně s doktory? Neměl někdo zdravotní komplikace po příjezdu domů v souvislosti s táborem (např. z důvodu nedostatečného ošetření, ...)?

Co můžeme udělat pro to,
aby to bylo příště lepší?

ZPĚTNÁ VAZBA

Pracovat se zpětnou vazbou (ZV) od holek a kluků během tábora má smysl. Nepotřebujeme ZV na každý program, každého vedoucího v každé situaci... Stačí přemýšlet, jaké cíle má ZV sledovat:

- společná ZV jako forma účasti holek a kluků na chodu tábora,
- ZV jako uvědomění si holek a kluků, co všechno se už naučili, jak se posunuli, co zažili,
- ZV jako motivace k dalšímu setrvání v oddíle (časů odrazový můstek k seberozvoji).

A jak výsledky ZV využít ještě na táboře?

- pozměnit dramaturgii dle aktuálního náladění účastníků,
- zařadit víc aktivit, ve kterých se momentálně účastníci chtějí posouvat,
- upravit/zmírnit/přidat prvek soutěžení dle míry panující spolupráce mezi účastníky,
- dát účastníkům větší míru samostatnosti, pokud se na to cítí,
- pomoci vyřešit na první pohled neviditelné konflikty,
- zkusit změnit přístup k odměnám a trestům.

Důležitá je také souhrnná ZV na konci tábora či s odstupem po jeho skončení. Podle míry zkušenosti oddílů s prací se ZV volíme formu získávání – má být spíše neformální (povídání u ohně, prostřednictvím hry, pohybové aktivity apod.).

Podívejte se, jaký je rozdíl mezi ZV a hodnocením: bit.ly/ZVvsHodnoceni

JAK ZAPOJIT RÁDCE A RÁDKYNĚ...

... nejen do plánování tábora

Role rádců na táboře je podstatná, stejně jako je tomu v průběhu roku. Jak je smysluplné zapojit do příprav i samotného běhu tábora?

Rádce jako součást plánování

- Domluvíte se, aby rádci na některou z porad přinesli náměty svých družin, čemu by se chtěly na táboře věnovat.
- Nechte rádce připravit program na míru jejich družin.

Rádce jako nepostradatelní členové rady

- Nechejte každý den na poradě rádce promluvit o naladění členů a členek družiny, rádci vám od nich mohou dát velmi cennou neformální zpětnou vazbu.

Rádce jako průvodci družiny

- Vymyslete společně s rádci, jakou formou bude probíhat příprava na slib členů a členek družiny a dbejte na to, aby v ní měli svou roli.

Rádce jako organizátor a vedoucí skupiny

- Společně usilujte o to, aby v rámci družiny měli všichni její členové dostatek prostoru pro své zapojení a realizaci.
- Zároveň dbejte o to, aby se i do neoblíbených prací zapojovala celá družina včetně rádců.

Myslete stále na to, že rádce a rádkyně, stejně jako celé vedení vnímají kluci a holky jako vzor a je třeba podle toho jednat. Také po rádce by měl být připraven program a měli by mít čas pro sebe.

Více o zapojení rádců do tábora si přečtete ve článku: bit.ly/radcenatabore

DELEGOVÁNÍ ÚKOLŮ

Vedení tábora obnáší mnoho příprav a pro jeho hladký průběh je nezbytné úkoly delegovat. Jak to udělat, aby se každého úkolu někdo zhostil a vedoucí spoustu věcí nedodělal sám?

Na začátku je důležité přijmout fakt, že úkol možná nebude splněn přesně podle představ vedoucího. Už to může výrazně napomoci tomu, že se úkoly budou rozdávat „samy“.

Pár kroků k úspěšnému delegování úkolů:

- plánujte dopředu (pro úkol k dokončení za dva dny najdete dobrovolníka hůř, než se uzávěrkou za měsíc),
- zjistěte si, koho v týmu máte – komu a jaké typy úkolů je možné delegovat (co je baví, v čem se chtějí zlepšit, co by brali jako výzvu + jaká je jejich aktuální osobní a rodinná situace),
- velké úkoly rozdělte na menší, a naopak příliš roztříštěné spojte dohromady, aby v tom dotyčný viděl smysl,
- zvažte styl vedení (jakou míru volnosti ostatním dáte),
- nastavte systém kontroly plnění úkolů (trello, úkoly v kalendáři, ...),
- společně se jako tým dohodněte na tom, co se stane v případě nesplnění úkolu (např. dotyčný na další poradě zajistí domácí občerstvení).

Více k úspěšnému delegování najdete v článku: bit.ly/delegovaniskaut

CÍLE JAKO ZAČÁTEK PLÁNOVÁNÍ TÁBORA

Přípravy tábora ovlivňuje mnoho faktorů, ale s cíli bychom měli pracovat vždy, a to dříve než se symbolickým rámcem. Jak může vypadat posloupnost úkolů na jednotlivých poradách?

1. porada – základní obrysy

- určení vedení, termínu, místa
- nastavení komunikace, vytvoření týmu
- vytvoření harmonogramu příprav **úkol do přístě:** přinést náměty na táborové cíle

2. porada – cíle tábora

- navázání táborových cílů na cíle celoroční, doplnění výlučně táborových cílů (aby program nebyl někde ve vzduchoprázdnu)
- vymezení času pro jednotlivé cíle (konkrétnějším cílům bude stačit času méně a naopak) **úkol do přístě:** přinést nápady na prostředky a táborový symbolický rámec

3. porada – prostředky k naplnění cílů

- výběr vhodných prostředků
- shoda na symbolickém rámci **úkol do přístě:** další nápady na prostředky

Je potřeba pracovat s tím, že tábor je vyvrcholením celoroční činnosti jak pro oddíl jako celek, tak pro každého kluka a holku v něm. Podle toho bychom cíle měli pečlivě zvážit. A čím konkrétnější při jejich určování budeme, tím snáz po táboře vyhodnotíme, zda jich bylo dosaženo.

Více k přípravě tábora najdete v článku: bit.ly/ciletabora

SEMAFOR

: pro tábory

www.skaut.cz/semafor

program a činnost

WEB

www.skaut.cz/program
www.skaut.cz/odbory
casopisy.skaut.cz
www.chystampprogram.cz

Tip: podívejte se na další inspirace
na www.skaut.cz/semafor

E-MAIL

program@skaut.cz

info

Tady najdete navržené otázky k diskuzi
v oblasti Program a činnost na tábore.
Možná při debatě přidáte další vlastní otázky.

1. Kvalitní tábor nabízí **inspirující výchovné prostředí, jeho atmosféra je určována skautským duchem. Používá táborová pravidla podporující zdravou disciplínu. Kluci a holky jsou zapojeni do chodu tábora.**

- ☐ Jak vám vyhovovalo nastavení táborového řádu? Museli jste na něm něco měnit? Pokud ano, proč? Zapojili se do jeho tvorby také kluci a holky?
- ☐ Jak jste jednali v situacích, kdy jste chtěli holky a kluky ocenit, nebo jim dát najevo, že se jim něco nepovedlo? Široce akceptovaným pedagogickým trendem je nezakládat výchovu na odměnách a trestech. Povedlo se vám alespoň občas řešit situaci bez použití odměn a trestů? Pokud jste sáhli k odměně nebo trestu, jak jste postupovali? Co jste se naučili ze situací, kdy se vám spíše nepodařilo dosáhnout zamýšleného výchovného cíle?
- ☐ Jaké jste měli na táboře tradice a rituály? Prolínaly se tábořem přirozeně? Kdo se podílel na vytváření rituálů? Jaký účel a smysl měly jednotlivé rituály a tradice?
- ☐ Jaké bylo zapojení kluků a holek např. v kuchyni, při budování táborových staveb, zpracování dřeva, nákupu, vyzvedávání pošty, dovážení vody a jiných provozních pracích vašeho tábora?

2. Kvalitní tábor používá všechny prvky **skautské metody** (slib a zákon, učení se zkušeností, družina, symbolický rámec, příroda, program osobního růstu, dospělí průvodci, zapojení do společnosti) a je provázán s **celoroční oddílovou činností.**

- ☐ Přemýšlíte cíleně, jak postavit práci s holkami a klukami na táboře na skautské výchovné metodě (dále SVM)? Využívali jste na táboře všechny prvky SVM? Pokud ne, z jakého důvodu? Se kterým prvkem SVM se vám na táboře dařilo pracovat nejvíce a se kterým jste pracovali nejméně? Čím konkrétně jste jednotlivé prvky podporovali?
- ☐ Přistupovali jste k uplatnění jednotlivých prvků SVM odlišně u různých výchovných kategorií? O jaké odlišnosti v přístupu se jednalo a jak se vám osvědčily?
- ☐ Jak na táboře pracujete s družinami a jak navazujete na celoroční oddílovou činnost? Měníte složení družin a proč? V jaké míře probíhá na táboře program po družinách, jak spolu holky a kluci dokáží v družině a mezi družinami spolupracovat? Daří se vám prostřednictvím rádců delegovat činnosti na družiny? Schází se během tábora oddílová rada?

diskuze

Závěry z diskuze si poznamenejte na záznamový arch se Semaforem – co dělat již nechceme, v čem chceme pokračovat a co chceme vyzkoušet nově.

- ☐ Využíváte v rámci táborového programu nástroje osobního rozvoje (stezka, odborky, táborové zkoušky, výzvy, ...)? Jak s tématem osobního rozvoje pracujete v návaznosti na celoroční oddílovou činnost? Jste pro kluky a holky autoritami i kamarády, přistupujete k nim jako partneři a pomáháte jim v jejich rozvoji? Podle čeho tak usuzujete?
- ☐ Zvažovali jste možnost začlenit do běžného chodu či programu tábora nějakou formu spolupráce s širším společenstvím / komunitou (místní obyvatelé, obec, rodiče, spolky v místě tábořiště)? Jakou s tím případně máte zkušenost?

3. Kvalitní tábor má **pestrý, originální, dobře připravený a přiměřený program, který účastníky baví a který vhodnou dramaturgií vede k všestrannému osobnímu rozvoji účastníků v duchu skautského slibu a zákona.**

- ☐ Byl váš táborový program dostatečně pestrý – neopakovaly se zbytečně aktivity, vedly k všestrannému rozvoji účastníků, objevily se občas i takové, které byly nějakým způsobem originální (nové prostředí, forma, téma, ...)? Využívali jste výchovné nástroje, jako jsou stezky či odborky? Byly do programu cíleně řazeny aktivity se zaměřením na duchovní rozvoj?
- ☐ Jak byli do přípravy programu a podoby tábora zapojeni kluci a holky? Zohlednili jste v programu i jejich zájmy a jakým způsobem jste je zjišťovali? Bavil je program? Jak jste to ověřovali? Jaké programy byly podle vás / dětí na táboře nejdůležitější / nejzásadnější? Měly různý, nebo podobný charakter? Zvládali všichni členové připravený program? Pokud ne, čím to bylo?
- ☐ Jak velkou část programu tábora tvořilo zajišťování chodu tábora se zapojením kluků a holek? Z jakého důvodu to tak máte a jaký výchovný cíl se tím snažíte naplňovat?
- ☐ Jak a kdo sestavoval harmonogram tábora a jaká byla skutečnost? Jakou roli v plánování měli kluci a holky? Jak jste přemýšleli nad řazením táborových aktivit? Uměli jste flexibilně reagovat na změny situace? Kolik táborového času jste měli (plánovaně či neplánovaně) bez programu? Jaké byly výhody či nevýhody tohoto volného času? Mysleli jste na mokré varianty a jiné alternativy programu? Jaké aktivity a akce se u vás konaly před táborem a proč?

**Co můžeme udělat pro to,
aby to bylo příště lepší?**

SKAUTSKÁ VÝCHOVNÁ METODA - DRUŽINOVÝ SYSTÉM

Na skautské výchovné metodě (SVM) je naše činnost postavená, a proto bychom jí měli věnovat náležitou pozornost i na táboře, který je vrcholem našeho celoročního výchovného působení na kluky a holky v oddíle.

Zejména podpora družinového systému by na táboře neměla zůstat opomenuta. Jak podpořit fungování družin i na táboře?

Zachovávejte co nejvíce zvyklostí, které máte nastavené i přes rok:

- Mějte pravidelné oddílové rady, kde s řádcí systematicky pracujete.
- Mějte družinu ubytovanou společně (nebo blízko u sebe). Podpořte tím společné trávení volných chvil, což má význam pro soudržnost, identitu družin i pro fungování rádců.
- Organizujte program převážně po družinách (služby, hřídky, hry, práce) – prohlubuje to schopnost spolupracovat, zorganizovat se, rozdělit si úkoly, navzájem si pomoci.

Více o družinovém systému a dalších prvcích SVM v kontextu tábora naleznete v článku:

bit.ly/metodickytabor

ÚČAST KLUKŮ A HOLEK NA PŘÍPRAVĚ PROGRAMU

Zapojení kluků a holek do utváření podoby tábora je přínosné tím, že samo naplňuje SVM (učení se při-rozenou činností, předávání odpovědnosti). Při společném rozhodování zjistíte, co účastníci ocení a jaké prostředí by na táboře chtěli mít. Společně s nimi pak toto prostředí utvářejte a předávejte jim (spolu)zodpovědnost. Můžete tak řešit i programy.

Na co při společném rozhodování myslet?

- Uveďte, zda jde o průzkum či hlasování, aby kluci a holky správně chápali výsledek.
- Uveďte, jakou má jejich hlas váhu a vy jste nezklamali jejich důvěru.
- Kluky a holky je možné zapojit na schůzkách a výpravách nebo třeba na plánovací poradě. Mohou psát např. jídla, která by rádi, sportovní vybavení, které na tábor zabalit (obojí pomáhá, že do zvolené aktivity/ jídla budou mít „chuť“). Stejně tak na samotném táboře – dávejte prostor pro jejich iniciativu a ovlivnění chodu a programu tábora.

Plánovat tábor ve spolupráci s kluky a holkami se může jevit jako práce navíc. Přináší však ovoce v podobě aktivnějších a spokojenějších účastníků, kteří nejsou „pouhými“ příjemci, ale i hybateli činností. Ukážeme jim, že jejich názor je důležitý a že mohou uskutečnit vlastní nápad.

Konkrétní zkušenosti si přečtete zde:
<http://bit.ly/detiplanuji>.

TÁBOR - VRCHOL SKAUTSKÉHO ROKU

Tábor je vyvrcholením celoroční činnosti oddílu. Měl by trvat alespoň dva týdny, ideálně však déle. Proč?

- Kluci a holky mají čas si zvyknout na jiný režim a intenzivněji prožít to, co jim táboření přináší: soužití s přírodou, dobrodružství, společenství. To vše si zaslouží svůj čas. Příprava samotného tábořiště, stejně jako zajišťování si jídla a jiných potřeb, je něco, co má velký výchovný efekt a je vhodné tomu dát dostatečný prostor.

- Čistě prakticky nám delší tábor dává více možností pracovat s časem. Můžete si dovolit mnoho programu i volna (které je užitečné pro vlastní aktivity kluků a holek – ať už pro jejich práci na vlastním rozvoji nebo pro spoluutváření chodu tábora) a také si můžete dovolit změnu plánu podle potřeby.

Tábor využijte v dramaturgii skautského roku. Můžeme na něm uzavírat nebo završit některé věci (např. přípravu na slib) nebo nové začínat (např. změnit složení družin). Tábor vytváří jedinečné prostředí, které nás mnohemu učí, proto:

- Neplánujme program do poslední minuty, dejme klukům a holkám volný čas. Nechme si je jen tak hrát a objevovat okolí, nabídněme jim možnost něco tvořit, realizovat své nápady.
- Prožijeme s nimi skutečný společný příběh. Poznájí, že je opravdovější, než všechny umělé legendy a tabulky bodů dohromady.

Více o tom, jak udělat z táboření hlavní program tábora si přečtete zde:
bit.ly/taborjunaku.

ODMĚNY A TRESTY

Chcete-li v oddíle podpořit vnitřní motivaci něco dělat či nedělat, zvažte následující doporučení: vypusťte nebo omezte odměny a tresty a zrušte bodování. Proč? Tresty a odměny sice nepochybně nějak fungují, ale odpovídá takový přístup cílům, které si ve skautské výchově klademe? Pokud bychom chtěli kluky a holky ovládat, odměny a tresty poslouží výborně. Jenomže my jim chceme nabídnout prostor pro to, aby mohli růst a rozvíjet se.

Jak je můžeme ocenit?

- Odměňám za běžné činnosti se vyhýbáme – říkáme jimi „tahle věc vlastně nemá smysl nebo není zábavná sama o sobě“. Učme kluky a holky prožívat hodnotu toho, co dělají. Nikoli dělat to proto, aby za to něco dostali.

- Nešetřete zpětnou vazbou, poděkováním, pochvalou. Efekt můžete povýšit i tím, že dotyčného oceníte veřejně.

Jak jim dát najevo, že jejich jednání nebylo vhodné?

- Držme se výchovy přirozeným důsledkem. Nevytvářejme umělé odpustky (dřepe, stržené body), ale vedte je k pochopení, proč je daná věc špatná a že je třeba ji napravit. (něco rozbíjí, tak to mám spravit).

- Zvažujte formu individuálně, s cítem pro konkrétní situaci.

Jak vytvořit motivující prostředí a další tipy a konkrétní příklady naleznete v článku: bit.ly/potrestaniodmenou.

SEMAFOR

: pro tábory

www.skaut.cz/semafor

působení navenek

WEB

www.skaut.cz/komunikace

Tip: podívejte se na další inspirace
na www.skaut.cz/semafor

FACEBOOK

www.facebook.com/groups/skautskagrafika
www.facebook.com/groups/propagaceskautingu

E-MAIL

komunikace@skaut.cz

info

Tady najdete navržené otázky k diskuzi
v oblasti Působení navenek na táboře.
Možná při debatě přidáte další vlastní otázky.

1. Kvalitní tábor **včas a dobře** komunikuje s rodiči, řeší prezentaci své činnosti směrem k obcím v okolí a využívá ji později i pro prezentaci oddílové činnosti.

- ☐ Jakými komunikačními nástroji jste informovali rodiče a mladší členy o konání tábora? Jaké informace o táboře jste poskytovali a kdy? Bylo to dostačující?
- ☐ Pracujete s rodiči během příprav a samotného tábora? Pokud ano, jak jste tuto příležitost využili k prezentaci oddílové činnosti?
- ☐ Jakým způsobem se váš oddíl prezentoval obyvatelům obcí v blízkosti tábořiště? Jednalo se o cílenou nebo nezáměrnou prezentaci?
- ☐ Jak jste se na prezentaci a působení navenek podíleli jako vedení a jak se podíleli mladší účastníci? Využili jste či máte v plánu využít prezentaci tábora pro představení a propagaci oddílové / střediskové činnosti / skautingu v průběhu roku?

2. Kvalitní tábor má v pořádku **všechna** potřebná povolení a daří se v něm udržovat pořádek.

- ☐ Kdy vám tábor schválila středisková rada? Bylo to dostatečně dopředu, abyste na základě toho stihli všechny potřebné přípravy s táborem spojené? Jaká povolení jste potřebovali letos zajistit? Zvládli jste to včas? Vyhovovalo vám rozdělení práce v této oblasti a vzájemná informovanost? Pokud ne, co můžete příští rok zkusit jinak?
- ☐ Jak přistupujete k úklidu stanů a celého tábořiště? Jakým způsobem zapojujete mladší kluky a holky a vedoucí?

diskuze

Závěry z diskuze si poznamenejte na záznamový arch se Semaforem – co dělat již nechceme, v čem chceme pokračovat a co chceme vyzkoušet nově.

Co můžeme udělat pro to,
aby to bylo příště lepší?

ZAPOJENÍ RODIČŮ DO TÁBORA

Jednou z mnoha možností, jak být v kontaktu a přiblížit činnost oddílu rodičům, je jejich zapojení do příprav či chodu tábora nebo jen pozvání na návštěvu. Ano, má to své výhody i nevýhody. Pokud se však rozhodneme to zkusit, může to vypadat následovně:

- proberte zapojení/návštěvu rodičů nejdřív v oddílové radě (dostatečně včas),
- sepište si, jaký typ zapojení/návštěvy by právě vašemu oddílu – táboru mohl být užitečný (vaření, stavění, drobnosti jako pomoc se dřevem či jen návštěva s účastí na programu, ...),
- znovu zvažte, jaká úskalí by zvolené zapojení mohlo mít a jak s tím případně můžete pracovat (předejít tomu),
- připravte se na jejich zapojení dopředu a myslíte na vše s tím spojené (stesk účastníků, nabourání atmosféry či touhu některého rodiče pomáhat v oddíle i nadále),
- představte váš plán holkám a klukům,
- zvolte vhodný komunikační kanál a nabídněte (poproste – záleží, v jaké situaci budete) možnost návštěvy rodičům,
- užíjte si přípravy a tábor všichni společně ☺.

K pro a proti si přečtete více zde:

bit.ly/navstevyskaut,
bit.ly/navstevyanone.

KOMUNIKACE S RODIČI

Dostatečně informovaní rodiče (a nejen u nováčků) pomohou hladkému chodu oddílu i tábora.

Co s rodiči sdílet před táborem?

- kromě základních údajů o táboře či dokumentů k podepsání se zaměřte i např. na ložské fotky, jako motivaci, proč tam mají své děti poslat,
- prvotáborovým rodičům dostatečně popište/ukážete, jak tábor vypadá, jak se liší od „chatkových“ táborů,
- nabídněte zájemcům konzultace ohledně vhodného vybavení,
- nemáte-li nikdy či jen daný rok návštěvy, vysvětlte dostatečně proč,
- nechcete-li u kluků a holek telefony během tábora, nabídněte rodičům cestu, jak si mohou ověřit, že je vše ok (táborový telefon v určitou hodinu a hovor s vedoucím, zorganizování poslání pohledů domů, ...),
- můžete rodičům nabídnout možnost spolupráce s oddílem (viz sloupec vedle Zapojení rodičů do tábora).

Kdo bude za oddíl komunikovat:

- záleží na počtu členů v oddíle, a tedy i rodičů,
- pokud komunikuje někdo jiný než vedoucí (např. rádcí nebo jiní činovníci), musí mít oddíl dobře nastavenou komunikaci v oddílové radě, aby všichni měli potřebné informace včas.

Více tipů najdete na
krizovatka.skaut.cz/vedu-oddil/jak-komunikovat-s-rodici.

PROPAGACE SKAUTINGU NA VEŘEJNOSTI

Vězte, že i během letního tábora máte skvělou příležitost propagovat skautskou činnost. Jak můžete úplně jednoduchým způsobem dát vědět, že „skauti jsou mezi vámi“?

- noste šátky, skautská trička nebo kroj na výpravách a družinových nákupech potravin, při cestě na tábor,
- označte tábořiště pro kolemjdoucí jako skautský tábor
 - > například skautskou vlajkou,
 - > či vázanou stavbou s lilii a názvem oddílu či střediska apod.,
- připíchněte si na batoh skautskou placku nebo použijte jiný propagační předmět ze skautského e-shopu.